

Költők, kizárólag egymás közt

Hétköznapi, este tíz óra után a tévéhíradó második kiadásának végén az ember megtudja, hogy milyen lesz az időjárás másnap, kikapcsolja a készüléket, és lefekszik aludni. Ha nincs olimpiai közvetítés, vagy műkorcsolya-bajnokság, vajon hányan maradnak ébren, hogy megnézzenek egy műsort, például *Föld és vadon* címmel és *Mai amerikai líra* al-címmel? Szónoki a kérdés, hiszen jól tudjuk a választ: nagyon kevesen. Pedig egy tévéadás sok pénzbe kerül. Sokkal többbe, mint ez az írásom, amit nem tudok minek nevezni, mert nem értékelés, nem hozzászólás, nem elmélkedés. Tulajdonképpen tudósítás. Azokhoz szövegek most, akik nem látták a fent említett műsort. A kevesek egyiküként a többséghez.

Azon a pénteki napon, amikor a *Föld és vadon* című versösszeállítást vetítették, este tíz után megjelent a képernyőn Almási Miklós és a bevezetőjében elmondta, hogy ezek az amerikai költők sokan vannak, a pilanatnak alkotnak, vagy inkább a pillanatról, a jelenről, költői létük is csak a pillanattal mérhető, feltűnnek és letűnnek, azonkivül valamennyien teljesen kiábrándultak, mert úgy érzik, hogy az isten után az ember is elveszett, egy embertelen világban pedig mindent szabad. Eddig világos, ugye? Az Amerikai Egyesült Államok most

fejezett be, úgy-ahogy, egy mocskos háborút, mindannyiunkat érdekelhet, hogyan érzi magát ilyen állam polgáraként a költő. A mai költő, természetesen.

Következtek a versek. A megszólaltatott hét költő közül Archibald MacLeish 1892-ben született, ha még nem fejezte be a pillanattal mérhető pályáját, éppen nyolcvanegy éves. Robinson Jeffers, szegény, már meghalt 1962-ben, hetvenöt éves korában. Az elhangzott versét egy, az első világháborúban meghalt katona emlékére írta. Richard Eberhart 1904-ben született, Robert Lowell pedig 1917-ben. Íme négy mai költő a hétből.

Az, hogy ilyen öregek, engem nagyon elégedetté tett. Nálunk egy negyven évesnél fiatalabb írót ugyanis nem mai írónak neveznek, hanem fiatal írónak. Miért tennénk kivételt holmi amerikanusokkal. Amint hazánk területére lépnek, rájuk is a magyar törvények érvényesek. Egyébként is érdemes tisztáznunk bizonyos fogalmakat. Mai ember az, aki él, vagyis a mában él. Mai költő az, aki mára már költőnek nevezhető. Mai költőnek egy titkos hazai egyezmény alapján az az egyén tekintendő, aki igazolni tudja, hogy több évtizedes költői tevékenység áll mögötte, legalább annyi évtized, amennyinek alapján minden kétséget kizáróan költő lenne akkor is,

ha a további ilyen iránnyú alkotó tevékenységet abbahagyta. Kicsit bonyolult, de hát ezek az egyezmények ilyenek, még akkor is, ha titkosak. Petőfi a „Jövő magyar költői” műsorban szerepelhetne a tévében, ha élne.

Irodalmár kortársaim valószínűleg éveik számától függetlenül támogatnák azt a javaslatomat, hogy a negyvenen felülieket ezentúl nevezük élő klasszikusoknak, a többieket pedig egyszerűen csak költőknek és íróknak.

A *Föld és vadon* műsor verseit nem a mai-ság kötötte össze, hanem a pesszimizmus és a magányosság. Ezek az életérzések, hangulatok valóban csak a pillanat termékei lehetnek bármelyik élő költészetben. Keresztmetszetet adni a XX. századi amerikai költészetből a lehangolt-ság, a teljes reménytelenség ábrázolása céljából, versműsorról lévén szó, könnyen a költészet erőtlenségét mutathatja az amerikai társadalom valóban sivár jelene helyett. Nem a jelennel szembeni tiltakozást, hanem a panasz-nak omlatag szentimentalizmustól a sivalkodó agresszivitásig terjedő változatait.

Tudósításomat összefoglalva: péntek este a tévében úgy láttam, hogy igencsak rosszkedűek a mai amerikai költők.

CSÁSZÁR ISTVÁN